

01.02.2024

Група № 26

Урок №39

Тема уроку: Микола Хвильовий, життєвий і творчий шлях письменника.

Мета уроку: ознайомити старшокласників із життєвим шляхом та творчим доробком письменника, одного з ініціаторів літературної дискусії 1925 — 1928 років, основоположника справжньої української прози.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте ст. 45-50 у базовому підручнику: Українська література

(рівень стандарту): підручник для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти/

Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 256 с

2. Ознайомитися.

Микола Хвильовий (справжнє прізвище Фітільов) — одна з найтрагічніших постатей в історії української літератури. Як митець, що прагнув віднайти нове слово і нову ідею суспільного розвитку України, він намагався поєднати ілюзію комуністичної перебудови світу з національним відродженням духовності рідного народу і тому опинився в самому центрі літературних та політичних дискусій свого часу. Більше п'ятдесяти років його ім'я називалося серед найзапекліших ворогів народу. Заідеологізована наука на догоду офіційним керманичам і тоталітарним вождям лила на нього бруд тільки тому, що він «безумно любив Україну», прагнув вивести нашу державу на великий історичний шлях, зруйнувати рабську психологію, розбудити українську інтелігенцію від дрімоти та поставити її попереду нації, аби не брела вона манівцями, сліпо ступаючи за сумнівними і недостойними поводирями. Шалений шквал сталінських репресій змусив його накласти на себе руки, що сприймалось як протест проти сваволі властей і органічно доповнювало кривавий список їхніх жертв.

М. Хвильовий — письменник-новатор, митець самобутній і своєрідний. О. Білецький після виходу у світ перших творів М. Хвильового назвав його «основоположником справжньої української прози». М. Зеров, відомий поет і критик, писав: «... Із усіх можливостей стилів прози — скрізь і завжди один Хвильовий, до того — Хвильовий, сприйнятий як канон, як літературна норма ...». В. Сосюра згадував: «Хвильовий завдяки своїй чарівній індивідуальності і величезному знанню російської та української літератур ... зібрав навколо себе цілу плеяду молодих прозаїків... Його соратниками були, трохи пізніше, Панч, Вражливий, Копиленко, Яновський, ...,»

Підмогильний... І на всіх їх була печать його геніальності». Популярний у часи Хвильового критик В. Коряк, з яким М. Хвильовий згодом назавжди розійшовся в поглядах, писав: «Істинно: Хвильовий. Сам хвилюється і нас усіх хвилює, п'янить і непокоїть, дратує, знесилює і полонить. Аскет і фанатик, жорстокий до себе і до інших, хворобливо вразливий і гордий, недоторканий і суворий, а часом — ніжний і сором'язливий, химерник і характерник, з аллюблений у слово і форму, мрійник».

3. Записати конспект в зошит (ОСНОВНЕ).

Доля його незвична і трагічна. Народився Микола Хвильовий (Фітільов) 13 грудня 1893 року в с. Тростянець Охтирського повіту на Сумщині. Батьки були вчителями, мали п'ятеро дітей, але на дванадцятому році шлюбного життя розлучились, і майбутньому письменнику ще змалку довелося опікуватись молодшими, допомагати матері виводити в люди менших братів і сестер. У листі до М. Зерова Хвильовий згадував своє дитинство: «Батько ніколи не говорив по-українськи; зате бабуся не тільки говорила, але й в глухі слобожанські вечори розказувала мені багато казок про домовиків, лісовиків... Од бабусі — українська мова, від батька — народницький «душок». Дякуючи батькові, я рано прочитав російських класиків, добре ознайомився з Діккенсом, Гюго, Флобером, Гофманом...». Закінчивши початкову школу, продовжив навчання в гімназії. Після чотирьох років навчання був виключений з гімназії за вільнодумство. Згодом склав іспити екстерном і одержав атестат. З цим багажем знань і пішов у люди. Працював у поміщицьких економіях, на заводах, цегельнях, шахтах Донбасу. Під час Першої світової війни пройшов землями Польщі, Буковини, Румунії. Після демобілізації з царської армії М. Хвильовий — активний учасник революційного руху на боці Української

Народної Республіки, а в 1919 році уже в складі Червоної армії воює з денікінцями. Ставши членом партії більшовиків, гаряче повірив у її декларації і сповнив ними свої перші поетичні спроби. У велику літературу увійшов як поет «робітничої рани». Разом з В. Сосюрою та М. Йогансенем розпочав нову «еру творчої пролетарської поезії». За першими віршами в періодичній пресі з'являються друком й окремі твори М. Хвильового: поема «В електричний вік» (1921), збірки віршів «Молодість» (1921), «Досвітні симфонії» (1922). Своїми поемами та віршами здобув славу одного з «найталановитіших пролетарських поетів» (М. Могілянський). Після виходу в світ першої книги прозових творів «Сині етюди» (1923) та другої книги «Осінь» (1923) був названий «основоположником української прози ХХ ст.» Хвильовий започаткував романтичну течію в літературі, став новатором української прози. Читачі й письменники зустріли твори Хвильового з захопленням, нікого не могла залишити байдужим щира, романтична віра в торжество революційних ідеалів, нещадне заперечення міщанства, пасивності і втоми у настроях і світосприйнятті недавніх героїчних борців

революції. Згодом цей оптимістичний струмінь стане предметом гострої критики.

У 1925 році М. Хвильовий разом з М. Яловим та О. Досвітнім закладають основи нової літературної організації ВАПЛІТЕ. Вони відстоювали ідею вільного розвитку різноманітних стилевих течій без будь-якої дискримінації; найменші спроби спрощення в мистецтві проголошувалися неприйнятними та шкідливими. Центральною постаттю став Микола Хвильовий і в «Літературній дискусії» 1925 — 1928 років, відстоюючи необхідність самобутньої української літератури, її орієнтування на європейський і світовий художній рівень. Кинувши в ході дискусії гасло «Геть від Москви!» (у значенні — геть від орієнтації на російську літературну традицію), свої погляди на шляхи розвитку України і її літератури Хвильовий виклав у збірках памфлетів «Камо грядеши» (1925), «Думки проти течії» (1926), у статтях «Апологети писаризму», «Україна чи Малоросія». Хвильовий викликав на себе вогонь критики не лише літературних, а й ідеологічних опонентів, посилений значною мірою листом Сталіна до Кагановича, в якому була вказівка боротися «з крайнощами Хвильового в рядах комуністів». Нападки летіли з усіх сторін. М. Хвильовий, М. Яловий, О. Досвітній пишуть спокутувального листа, аби врятувати ВАПЛІТЕ. Але вже ніщо не могло допомогти. Машина терору і репресій була запущена, і зупинити її не було змоги. М. Хвильового звинувачують у прагненні відірвати українську культуру від російської, протиставити два народи один одному. Почалися репресії, першим з його друзів був заарештований М. Яловий. 1933 рік став фатальним для митця. Українські села відчули голод. Письменник на власні очі побачив голодуючих селян на Полтавщині. М. Хвильовий зробив свій вибір. 13 травня 1933 р. (13 — його улюблене число, 13-ого він народився, 13-ого — закохався) письменник зібрав у себе друзів. На хвилину вийшов у свій кабінет. Пролунав постріл. Його передсмертні послання стали надбанням громадськості лише у 90-х, а тоді, в 1933, вони потрапили в архів. КДБ.

Записок було дві. Перша — улюблениці-пасербиці Любі: «Золотий мій Любисток, пробач мене, моя голубонько сизокрила, за все. Свій нескінчений роман, між іншим, вчора я знищив не тому, що не хотів, щоб він був надрукований, а тому, що треба було себе переконати: знищив — значить знайшов у собі силу волі зробити те, що я сьогодні роблю. Прощай, мій золотий Любисток. Твій батько».

Друга — друзям. «Арешт Ялового — це розстріл цілої генерації... За що? За те, що були найщирішими комуністами? Нічого не розумію. За генерацію Ялового відповідаю перш за все я, Микола Хвильовий. «Отже». Як говорить Семенко ... ясно.

Сьогодні прекрасний сонячний день. Як я люблю життя — ви й не уявляєте. Сьогодні 13. Пам'ятаєте, як я був закоханий в це число?»

Записка закінчується словами: «Хай живе комунізм! Хай живе соціалістичне будівництво! Хай живе комуністична партія».

У некролозі, підписаному офіційними особами, говорилося, що пішов з життя «один із видатних радянських письменників, який вніс значні скарби в радянську літературу». А за кілька тижнів на шпальтах газет і журналів уже шматували це чесне ім'я, шельмували, ганьбили. І так упродовж десятиліть, аж до початку 90-х років.

4. Проблемне запитання:

Як ви оцінюєте вчинок М. Хвильового?

Що прагнув довести митець таким життєвим фіналом?. (Хвильовий — переконаний комуніст — боляче сприймав недовіру, звинувачення в антипартійності. Останнім беззаперечним доказом його вірності ідеалам революції могла бути лише смерть. Своїм вчинком він хотів змусити громадськість замислитися, відкрити людям очі на страшну правду життя в Україні. Його самогубство продемонструвало неможливість розв'язання дилеми — бути чесним комуністом і бути свідомим українцем водночас.)

5. Домашнє завдання

-Конспет біографії письменника

-Повідомлення учнів про організації письменників « Гарт», «ВАПЛІТЕ», «Молодняк», «Плуг», «ВУСПШ».

-Прочитати новелу «Я (Романтика)»

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

tanita.yar2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.